

2. Notities van de les van 20 04 98

Over de ‘*philosophia perennis*’, over wat eeuwenlang in de filosofie terugkeert (3blz.).

(Redactie : Mr. T’Jampens is aan het woord.)

Edgar Allan Poe stierf aan een delirium tremens, men begint, door het overdadig alcoholgebruik, te beven en men wordt krankzinnig. Poe was gedeeltelijk romanticus, maar wilde door allerlei experimenten de grenzen van het bewustzijn verleggen. Hij nam laudanum om artistieke ervaringen te hebben. Het is een soort pijnstillertje, maar je kunt dat ook gebruiken als drug. Sommigen menen dat je niet in bent als je geen drugs gebruikt. Poe schreef *The perloined letter*. Lacan, de grote psychoanalyticus heeft er in 1955 een berucht geworden lezing over gehouden. Hij beschrijft het werk van de psychiater aan de hand van dat verhaal.

De postmoderne denker Jacques Derrida, deconstructionist, iemand die gespecialiseerd is in de zwakke plekken van een theorie, heeft er op gereageerd. De speurder Dupain in dat verhaal staat als model voor de psychiater, die zoekt naar de ware oorzaak van een probleem. Derrida, afbouwend, zegt: ja maar Lacan, de psychoanalyticus, doet alsof hij boven en buiten het verhaal staat, maar de psychoanalyticus zelf is een onderdeel van zijn psychoanalytische praktijk, hij is daardoor nooit helemaal objectief, er is eveneens een subjectieve inbreng. Lacan doet alsof hij in alles de waarheid bezit. Derrida zegt dat wat Dupain en Lacan wel bezitten slechts ‘hun’ waarheid is. Dat is typisch postmodern. Descartes gelooft nog in de absolute waarheid zonder meer. Ook Leibniz, Spinoza en Wolf, geloven in de waarheid zonder meer. De postmoderne mens zegt: ieder heeft zijn eigen zicht op de waarheid, maar een absolute waarheid bestaat niet. Archutias redeneerde heel wat voorzichtiger. Hij zegt: indien iemand alles weet.. en voegt er aan toe: dan bezit zo iemand goddelijke eigenschappen.

De Amerikaan, Feibleman, gaf een reeks boeken uit getiteld: ‘The system’, en betreft een poging tot de beschrijving van de gehele werkelijkheid. Hij is er in 1863 aan begonnen en schreef 18 delen. Maar die gegevens zijn binnen de kortste tijd achterhaald. De huidige wetenschappen zijn in dermate grote ontwikkeling dat niemand dat kan bijhouden en overzien. Geen enkele wiskundige kent nog de totale wiskunde. Ieder wiskundige bezit een deel ervan maar het totale gebied der wiskunde ontsnapt zelfs aan iedere wiskundige.

De ‘*philosophia perennis*’, de ‘eeuwige filosofie’ zoekt naar een vast voetstuk, naar streng bewijsbare gronden. En daarop wordt dan ‘het logische gebouw’ opgetrokken. Een Aristoteles,

Suarez, Thomas van Aquino, Wolff, Feiblemann, Hegel.. dachten zo. De postmodernen filosofie betwisten het bestaan van vaste grondslagen, en doen dit gemakkelijk af als fundamentalisme en essentialisme.. Voor hen heeft een ‘vast voetstuk’, een zelfzeker denken, een poging om eens en voorgoed de waarheid vast te leggen, een pejoratieve bijklank.

Plato en Socrates geloven wel in het bestaan van een alomvattende werkelijkheid, maar die is voor de mens te omvangrijk, te ontoegankelijk en als totaliteit onbereikbaar. Vandaar dat Plato alleen maar dialogen schreef, nooit traktaten. De mensen praten met elkaar, ze verdedigen hun gezichtspunt, vullen elkaar aan of beklemtonen hun wederzijdse verschil in opvattingen. Inductief komt dan een deel van de waarheid aan het licht. Dat we ze in haar totaliteit zouden kennen, dat gelooft Plato niet. Plato schrijft geen boeken maar literaire dialogen, in een prachtig Grieks geschreven.

Al die grote systeembouwers wisten wel dat dat alomvattende systemen toch willen vastleggen, eigenlijk maar voorlopig was. Thomas van Aquino, die in 1274 overleed, en de grote Vaticaanse denker der middeleeuwse wijsbegeerte is, zegt op zijn sterfbed i.v.m. zijn traktaten: “non es nisi palia”, “dat is maar stro”. Het is maar iets dat, net zoals stro, met de tijd vergaat . Wat hij schrijft blijft toch in hoge mate geldig, omdat die middeleeuwse denkers getraind waren in ultrastreng logica. Men moet wachten tot in de 19de en de 20ste eeuw om een logische stroming te zien ontstaan die zich logisch kan meten met die der middeleeuwen. De grote moderne denkers, behalve Leibniz die logisch zeer goed geschoold was, kenden van logica enkel zeer oppervlakkige begrippen.

Ook in zij tijd realiseerde Aristoteles zich dat zijn traktaten maar het voorlopig resultaat waren van onderzoek. Aristoteles bezat een open geest, hij trok mee met zijn leerling Alexander de grote op diens veroveringstochten. Alexander de grote was verfijnd en intellectueel opgevoed, en had een leger van wetenschappers mee op zijn tochten om volkeren, planten, gesteenten.. te onderzoeken. Daar waar Grieken komen ontstaat er vakwetenschap en filosofie.

F. Suarez (1548-1617) , de scholastische jezuïet, werd een paar eeuwen lang gelezen aan alle universiteiten, zelfs bij de protestanten, het was een middeleeuwse filosofie in een moderne vorm. Ik volg het schema van Wolff uit de 18de eeuw, namelijk: kosmologie, dus algemene ontologie, theologie en psychologie. Kant en Hegel spreken met zeer veel eerbied over Wolff. Ook Wolff wist dat zijn werk mettertijd zou verouderd zijn.

De crisis van de ontologie, betreft niet de eigenlijke ontologie, maar die systemen die opkomen en vergaan. Zij worden mettertijd ‘palia’. Als iemand niet in ontologie gelooft mag hij nooit meer het woord ‘werkelijk’ gebruiken. Dan kun je nooit zeggen dat iets werkelijk of onwerkelijk is. Aan de ene kant kunnen we niet zonder, het is het basisbegrip, aan de andere kant kennen we er maar stukken van. Iedereen leeft met een begrip van de werkelijkheid, maar als geheel kunnen we die werkelijkheid niet kennen.